

Institut umění —
Divadelní ústav

Norway
grants

MAPOVÁNÍ PROFESNÍCH PODMÍNEK UMĚLKYŇ A UMĚLCŮ

ZÁVĚRY VÝZKUMU

10. 4. 2024

www.idu.cz

**MAPOVÁNÍ PROFESNÍCH
PODMÍNEK UMĚLKYNĚ A UMĚLCŮ**

ZÁKLADNÍ RYSY VÝZKUMU

- Výzkum přináší kvalitativní závěry – modely kariér, individuální i kolektivní zkušenosti, postoje, příklady
- Není zdrojem statistických dat

HLAVNÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA ANEB CO JSME CHTĚLI ZJISTIT?

Jak funguje umělec na trhu práce – jaké jsou největší překážky/slabá místa profesní praxe?

DÍLČÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY – VÝBĚR

- Jaké jsou předpoklady zahájení umělecké kariéry?
- Jak připravují školy umělce pro vstup na trh práce?
- S jakými problémy se v rámci studia umělci setkávají?
- Jaká je umělecká praxe z hlediska podmínek a překážek na trhu práce?
- Jakou roli hraje v kariéře celoživotní profesní vzdělávání?
- Jak vnímají umělci změnu nebo ukončení kariéry?
- Jak se starají o své zdraví?
- Jak covid ovlivnil působení umělců na trhu práce?
- Co se změnilo po covidové pandemii v jejich praxi?
- Jak umělci vnímají profesní asociace?
- Jaké mají umělci povědomí o statusu umělce a co očekávají?

ZÁKLADNÍ RYSY VÝZKUMU

Formát – 30 anonymizovaných hloubkových rozhovorů metodou „life story interview“

Scénář – pevně stanovené sady otázek v následujících okruzích:

- Identifikační otázky (věk, rodinný stav, sebeidentifikace)
- Dětství, první vzdělání a počátky formování výběru kariéry
- Přejchod na střední (uměleckou) školu
- Zkušenosti se studiem na vysoké (umělecké) škole
- Přejchod do praxe
- Současná praxe
- Dopad covidové pandemie
- Oborové asociace
- Péče o zdraví – wellbeing
- Status umělce

ZÁKLADNÍ RYSY VÝZKUMU

Parametry matice pro výběr respondentů/ek

- Gender
- Věk
- Druh tvorby, žánr, jemuž se respondenti věnují
- Fáze kariéry (od studenta/ky, počátek a vrchol kariéry, až po doyen/ky)
- Typ práce (studium, OSVČ, důchod)
- Životní situace a status (svobodný/á, rodičovství, majetkové poměry)
- Geografie (různá místa České republiky)
- Umělecká škola (absolventi/ky různých uměleckých škol v ČR)

ZÁKLADNÍ RYSY VÝZKUMU

Umělecké obory

- divadlo a tanec
- hudba
- literatura
- výtvarné umění

Časové období pořizování rozhovorů

leden–květen 2023

Respondenti/ky

13 mužů

17 žen

21 OSVČ

7 kombinace

3 pracující důchodci

1 zaměstnankyně

věkové rozpětí 23–74 let

SADA HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ

Rozhodující faktory pro vstup na uměleckou dráhu

- Většinou dobrá podpora od rodičů, příležitosti k rozvoji talentu – základní školy a hlavně ZUŠ
- Náhoda

Vzdělání

- Většina respondentů vystudovala odbornou uměleckou školu – konzervatoře, SŠ, VŠ
- Literáti jsou výjimka, mají formální vzdělání v jiných oborech
- Studium je hodnoceno jako zásadní zkušenost – ne vždy pozitivní, zdroj generačních kontaktů, prvních pracovních příležitostí, setkání s osobnostmi oboru
- Velmi často ale zaznívá kritika přístupu pedagogů – zastaralé metody, neschopnost rozvíjet individuální talent, toxické chování, velký tlak na výkon
- **Většinová zkušenost – nulová představa o tom, jak fungovat v praxi**

SADA HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ

Vstup do praxe

- Nejkráhčí fáze kariéry

Pracovní podmínky a finanční ohodnocení

- Respondenti čelí nízkému finančnímu ohodnocení – cena práce stagnuje desítky let, nejistota práce a nejasné právní prostředí, často nemožnost ovlivnit svoje pracovní podmínky
- Jen minimum z nich jsou žadatelé o granty – překážkou je byrokracie
- Někteří z respondentů kritizovali nedostatek srozumitelných informací v oblasti pracovněprávní a legislativní podpory pro umělce
- Často je saturuje práce v zahraničí, která je ale po pandemii méně dostupná

Hladiny ročních příjmů

- 200 000–1 000 000 Kč

SADA HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ

Přerušení kariéry – rodičovství, nemoc, úraz

- Toto téma je významnější pro skupinu respondentů somatických umění – jsou více zranitelní, snaží se rizika sami preventovat
- Adaptace na situaci – „musí se to zvládnout za pochodu“

Pandemie Covidu-19

- Zkušenost se lišila podle oborů (divadlo vs. výtvarné umění), individuálního nastavení a rodinných poměrů (rodiče s malými dětmi)
- Mnozí covid využili k tvorbě, promýšlení dalšího směřování, on-line spolupráci
- Rozvoj práce s technologiemi
- Kritika nepřehlednosti a prolongace covidových podpor, ale posléze většina respondentů podporu získala
- Jen v jednom případě došlo k dočasné změně zaměstnání
- Intenzivní uvědomění si svého křehkého postavení a křehkosti celého kulturního sektoru – proměna mindsetu směrem k udržitelnosti

SADA HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ

Profesní asociace

- Všeobecně neurčitá představa o jejich existenci, fungování, významu

Status umělce

- Jednoznačný zájem o téma, ale málo konkrétních představ a informací
- Občasná zkušenost s tím, jak to funguje v zahraničí (Německo)
- Vítaný koncept pro celkové zlepšení postavení umělců ve společnosti

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ – FRUSTRACE

- Umělectvo pociťuje nedostatek respektu, zájmu a péče ze strany státu
- Cítí se přehlíženo, vyloučeno z veřejného diskurzu
- „nice to have“ bez uznání jeho relevance pro společenskou kohezi, inkluzi, ochranu a šíření hodnot, ale i ekonomického přístupu

Děkuji za pozornost!

Jana Návrátová

T 739 094 750

E jana.navratova@idu.cz